

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Brabantstraat 32 (Waregem, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2022H250
Februari 2023

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert NV
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteur: Aaron Willaert

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert NV, Sint-Michiels-Brugge, 2022

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert NV.

Ruben Willaert NV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek.....	7
1.1	Administratieve gegevens.....	7
1.2	Onderzoeksopdracht	9
1.2.1	Doelstelling	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden.....	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	10
1.3	Werkwijze en strategie.....	11
1.3.1	Methode.....	11
1.3.2	Fysisch geografische situatie.....	11
1.3.3	Historische context en bekende archeologie vindplaatsen	11
1.3.4	Archeologische indicatoren	12
1.3.5	Verstoringshistoriek	12
1.4	Assessmentrapport	13
1.4.1	Introductie tot het projectgebied	14
1.4.1.1	Ruimtelijke situering	14
1.4.1.2	Geplande werken	15
1.4.2	Fysisch geografische en geologische situatie.....	18
1.4.2.1	Landschappelijke situering	18
1.4.2.2	Tertiaire lithostratigrafie	21
1.4.2.3	Quartaire lithostratigrafie	22
1.4.2.4	Bodemvormingsprocessen.....	23
1.4.3	Historische en archeologische voorkennis	24
1.4.3.1	Overzicht van de gekende archeologische waarden	24
1.4.3.2	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	29
1.4.3.3	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen.....	30
1.4.3.4	Huidige gebruik en verstoringen	33
1.5	Synthese	36
2	Bibliografie	38

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 8	
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschaling, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).	14
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschaling, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).	15
Figuur 5: Synthese van de geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschaling, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt, Opdrachtgever).	17
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	18
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	19
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	19
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	20
Figuur 10: Hoogteverloop, ZW-NO.	20
Figuur 11: Hoogteverloop, ZW-NO.	20
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	21
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). 22	
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).	23
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 2 km van het projectgebied (Bron: Geopunt).	24
Figuur 16: Recent onderzoek weergegeven op de orthofoto, middenschaling, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).	27
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).	30
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).	30
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	31
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).	31
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).	32

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).	33
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).	33
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).	34
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).	34
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).	35

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek. 7

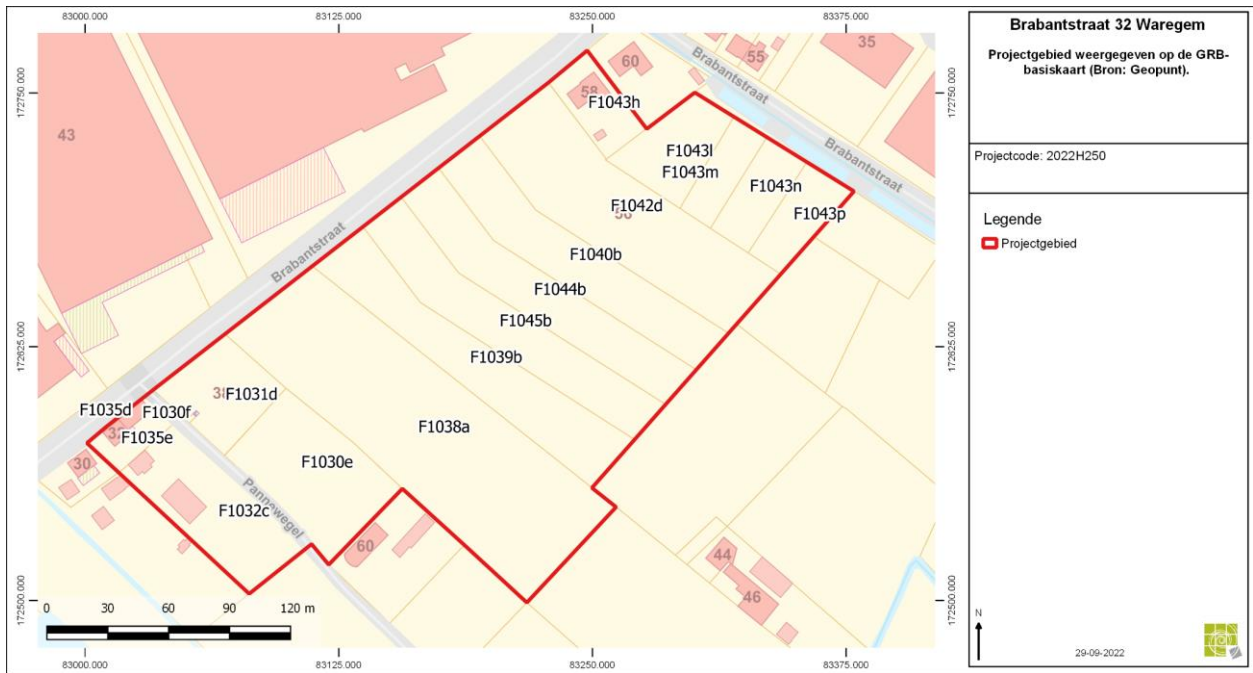
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

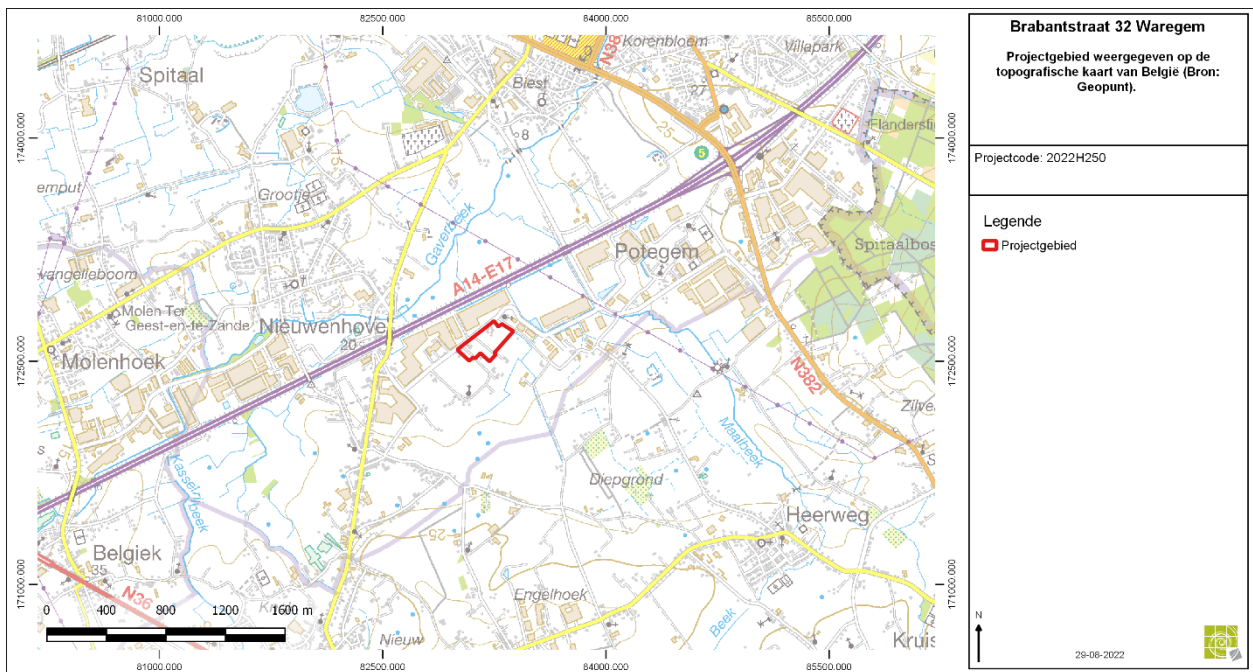
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Waregem
	Deelgemeente	/
	Postcode	8790
	Adres	Brabantstraat 32 8790 Waregem
	Toponiem	Brabantstraat 32
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	$X_{\min} = 82976$ $Y_{\min} = 172476$ $X_{\max} = 83418$ $Y_{\max} = 172779$
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Waregem, Afdeling 3, Sectie F, nr's: 1035d, 1032c, 1035 ^e , 1030f, 1031d, 1030 ^e , 1038a, 1039b, 1045b, 1044b, 1040b, 1042d, 1043h, 1043l, 1043m, 1043n, 1043p Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Wouter Van Goidsenhoven (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van de bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als agrarisch gebied. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 5000 m² of meer beslaat.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 4,92 ha, vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel economisch onwenselijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning. De opdrachtgever wenst in functie van de timing van het dossier eerst de vergunningsaanvraag in te dienen.

Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Waregem Brabantstraat 32 werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

Er is in het verleden reeds een bekrachtigde archeologienota opgemaakt met ID 24718. Deze archeologienota wordt opgemaakt omwille van een wijziging van de geplande werken. Het ruime ondergrondse niveau dat oorspronkelijk werd voorzien, wordt niet uitgevoerd. Het ondergrondse niveau zal zich beperken tot een fietsenstalling.

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en de verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen

1.3.3 Historische context en bekende archeologie vindplaatsen

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek. De recente onderzoeken die voortvloeiden uit archeologienota's zijn geraadpleegd via loket.onroerend.erfgoed.be.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische bronnen, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen die zowel via Geopunt als via het Nationaal Geografisch Instituut (Cartesius) ter beschikking worden gesteld. Bijkomende cartografische bronnen zijn waar relevant bekomen via verder archiefonderzoek.

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstering van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971, ter beschikking gesteld via Geopunt.

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

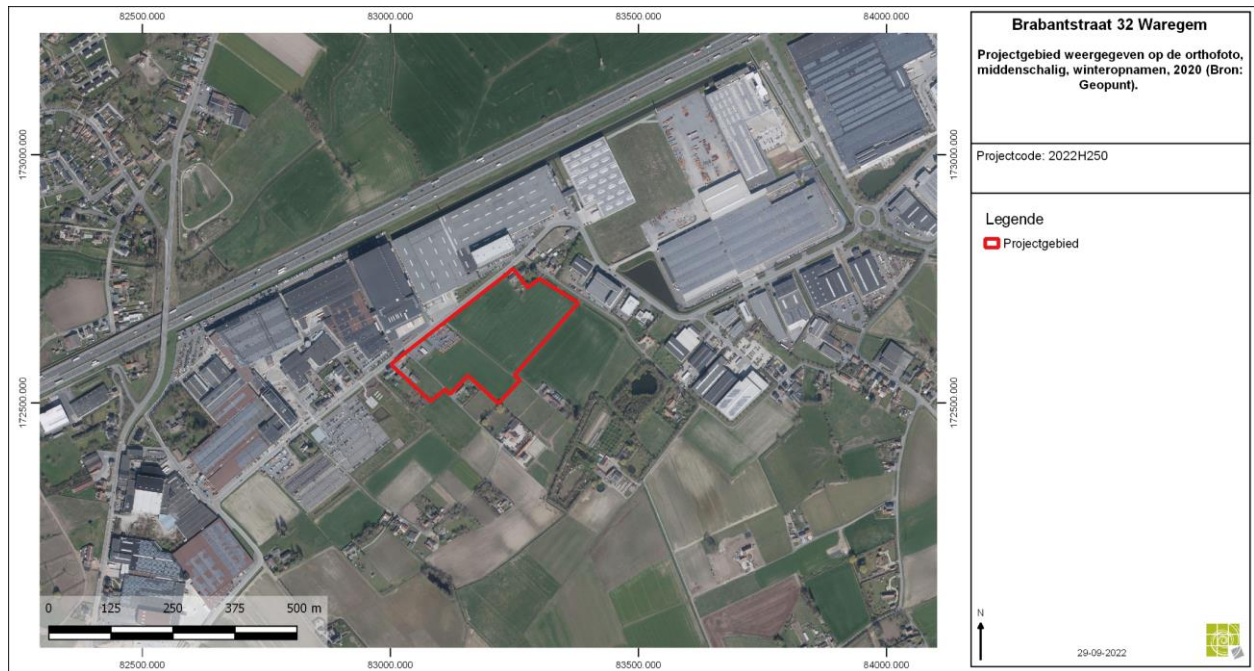
Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Introductie tot het projectgebied

1.4.1.1 Ruimtelijke situering

Het projectgebied is gelegen in Waregem, in de provincie West-Vlaanderen. Het terrein grenst ten noorden en ten oosten aan de Brabantstraat. De overige zijde sluiten aan bij akkerlandpercelen. De stadskern van Waregem (Markt) situeert zich ca. 3 km ten noorden.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Geplande werken

1.4.1.2.1 Bestaande toestand

De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt ca. 4,98 ha.

Het overgrote deel van het projectgebied bestaat uit akkerland. Het plangebied wordt aangesneden door 2 parallelle NW-ZO georiënteerde wegen. De zuidelijke van deze wegen is de Pannewegel. In het westelijk deel van het plangebied – ten westen van de Pannewegel - situeert zich een woning met bijgebouwen. Aan de oostzijde van de Pannewegel is een verharde zone aanwezig van ca. 3530 m². In het noordelijk terreindeel is tevens een bestaande woning aanwezig.

Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).

1.4.1.2.2 *Ontworpen toestand*

Er is in het verleden reeds een bekrachtigde archeologienota opgemaakt met ID 24718. Deze archeologienota wordt opgemaakt omwille van een wijziging van de geplande werken. Het ruime ondergrondse niveau dat oorspronkelijk werd voorzien, wordt niet uitgevoerd. Het ondergrondse niveau zal zich beperken tot een fietsenstalling.

De opdrachtgever plant de realisatie van een nieuw bedrijfsgebouw met omringende omgevingsaanleg. In eerste instantie zal de bestaande bebouwing gesloopt en de aanwezige verharding opgebroken worden. Een gedeelte van de wegenis naar de achterliggende woningen zal behouden blijven (ca. 445 m²).

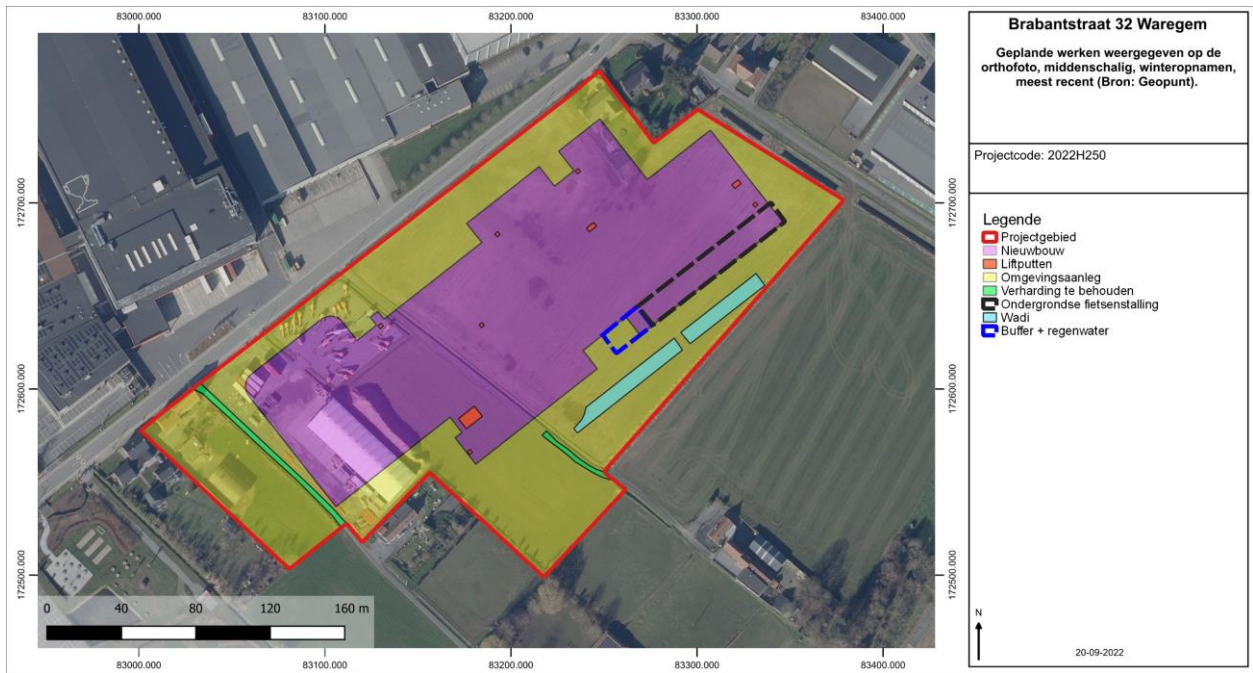
Vervolgens zal een nieuw bedrijfsgebouw worden opgetrokken over een oppervlakte van ca. 2,46 ha. De funderingswijze van het nieuwbouwvolume dient nog bepaald te worden door ingenieursstudie. Binnen het gebouw zullen 12 liftputten worden aangelegd. Het gaat om zowel personen- als goederenliften. De totale oppervlakte van de putten beslaat ca. 132 m². In het westelijk terreindeel wordt een sprinklerput aangelegd van 700 kubiek meter.

In het zuidelijk deel van de nieuwbouw wordt een ondergrondse fietsenstalling gerealiseerd over een oppervlakte van ca. 1163 m². Deze fietsenstalling wordt aangelegd tot op een diepte van ca. 4 m-mv.

Rondom het nieuwbouwvolume wordt een verharde zone aangelegd bestaande uit parkeerplaatsen, inritten en enkele paden. Het overige gedeelte van het terrein zal worden ingericht als groenzone. Voor de omgevingsaanleg wordt rekening gehouden met een algemene bodemingreep van ca. 50 cm –mv. In het zuidelijk terreindeel worden wadi's aangelegd over een gecombineerde oppervlakte van ca. 935 m². Deze wadi's worden aangelegd tot op een diepte van ca. 1 m-mv.

Het nieuwe bedrijfsgebouw zal tot slot worden voorzien van nieuwe leidingen die zullen aansluiten op enkele nieuw te plaatsen putten. Aangrenzend ten westen van de fietsenstalling zullen een aantal regenwaterputten voorzien worden en een buffervolume. De gecombineerde oppervlakte van deze zone bedraagt 685 m². Hier zal tevens een uitgraving nodig zijn tot ruim 2 m-mv.

Figuur 5: Synthese van de geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt, Opdrachtgever).

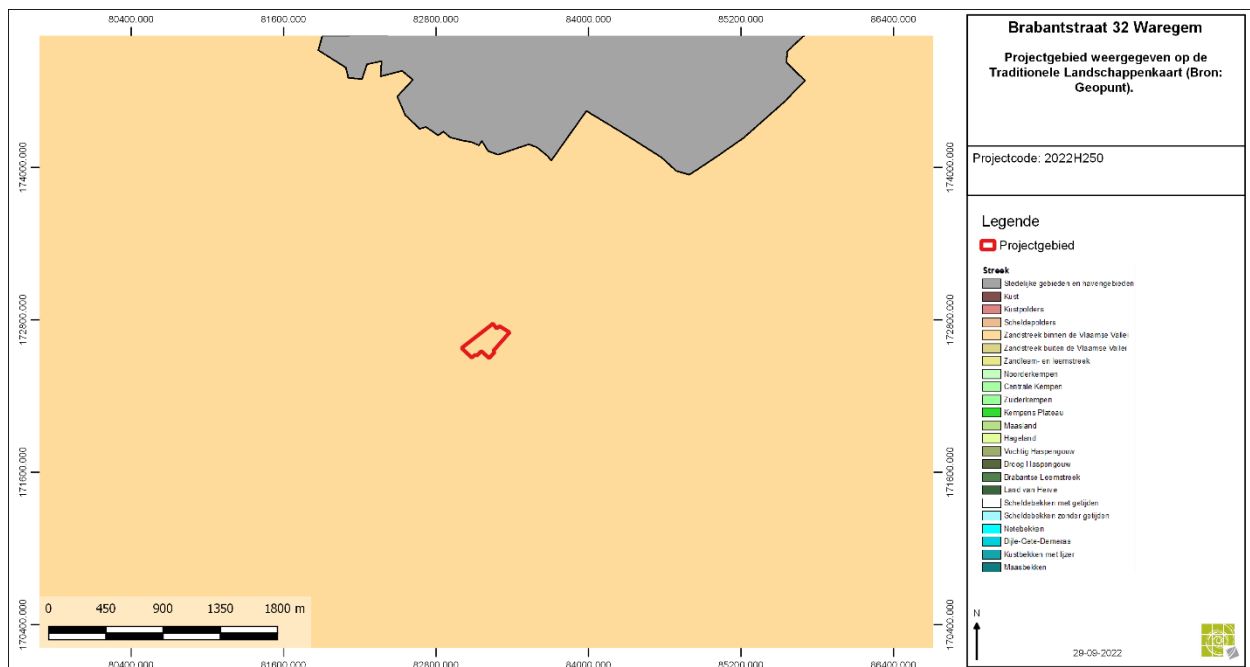
1.4.2 Fysisch geografische en geologische situatie

1.4.2.1 Landschappelijke situering

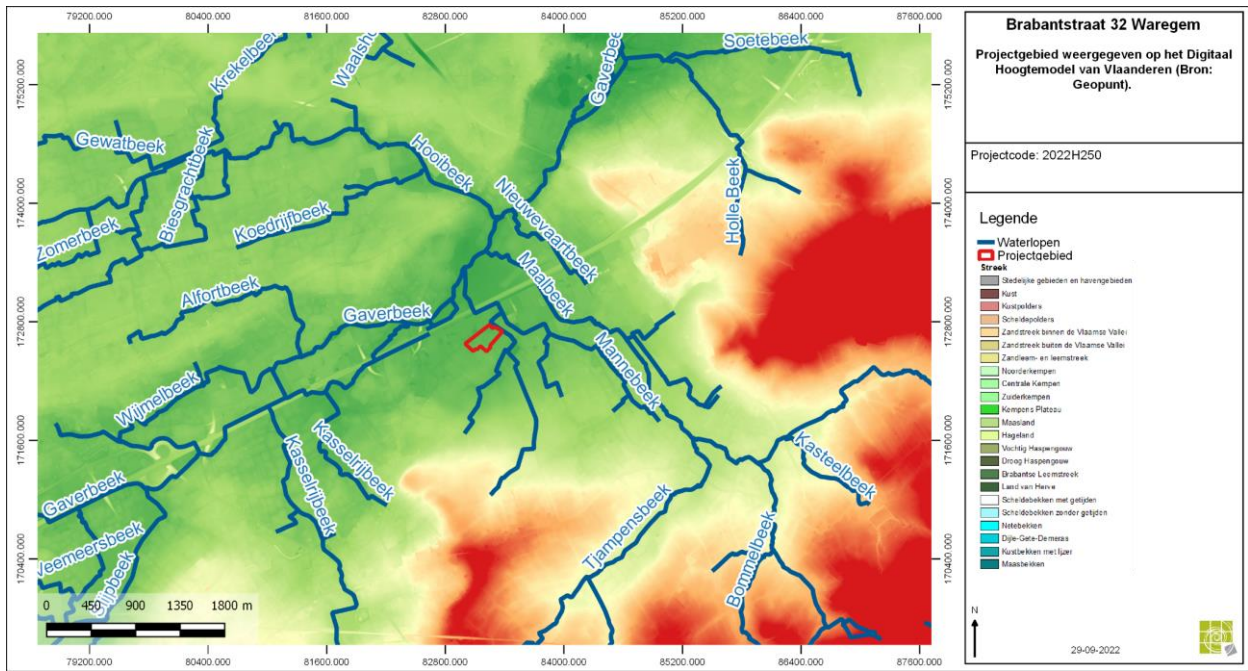
Het plangebied is gelegen in de zandstreek binnen de Vlaamse Vallei. Het projectgebied situeert zich op de rand van de uitgestrekte beekvallei van de Gaverbeek. Ten noordoosten van het plangebied stroomt de Mannebeek die afwatert richting de Gaverbeek.

Het plangebied zelf is gelegen op een hoogteligging van ca. 13.6 – 14.2 m TAW. Het microreliëf toont duidelijk een aantal hoger gelegen zones. Vermoedelijk zijn dit restanten van ophoging in functie van drainage van de akkers.

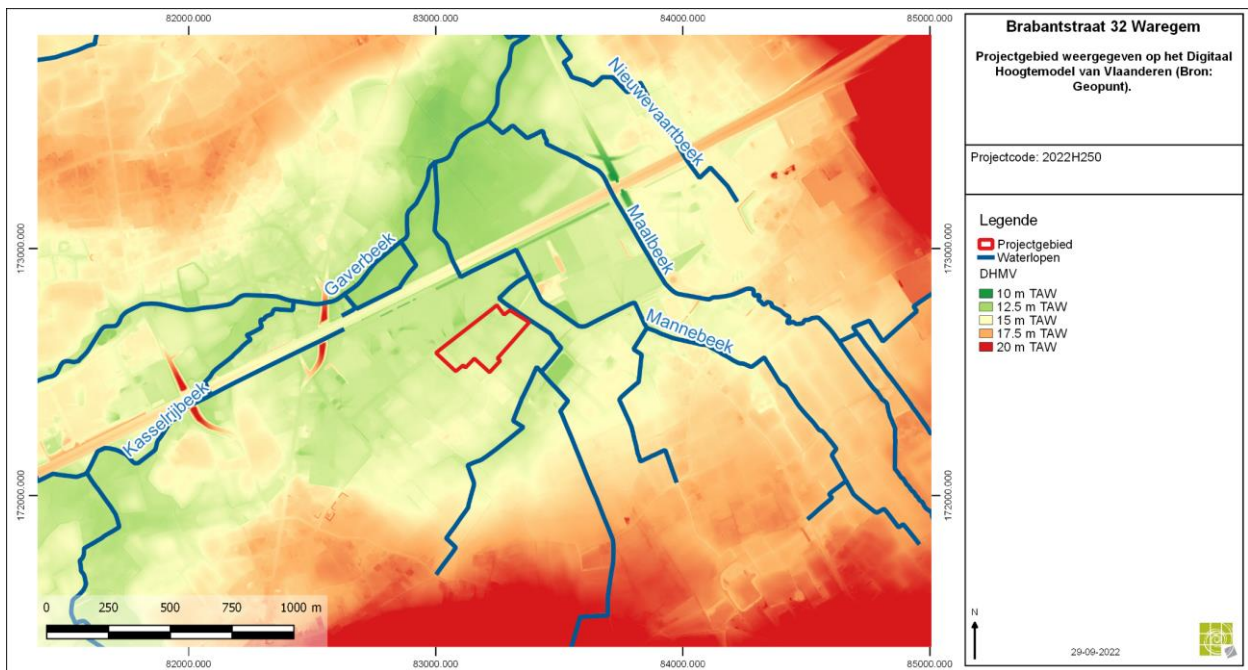
De landschappelijke situatie, op hoger gelegen terrein langsheen de alluvia van de Gaverbeek en de Mannebeek, moeten een grote aantrekkingskracht uitgeoefend hebben op zowel groepen jager-verzamelaars als de eerste sedentaire gemeenschappen.

Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

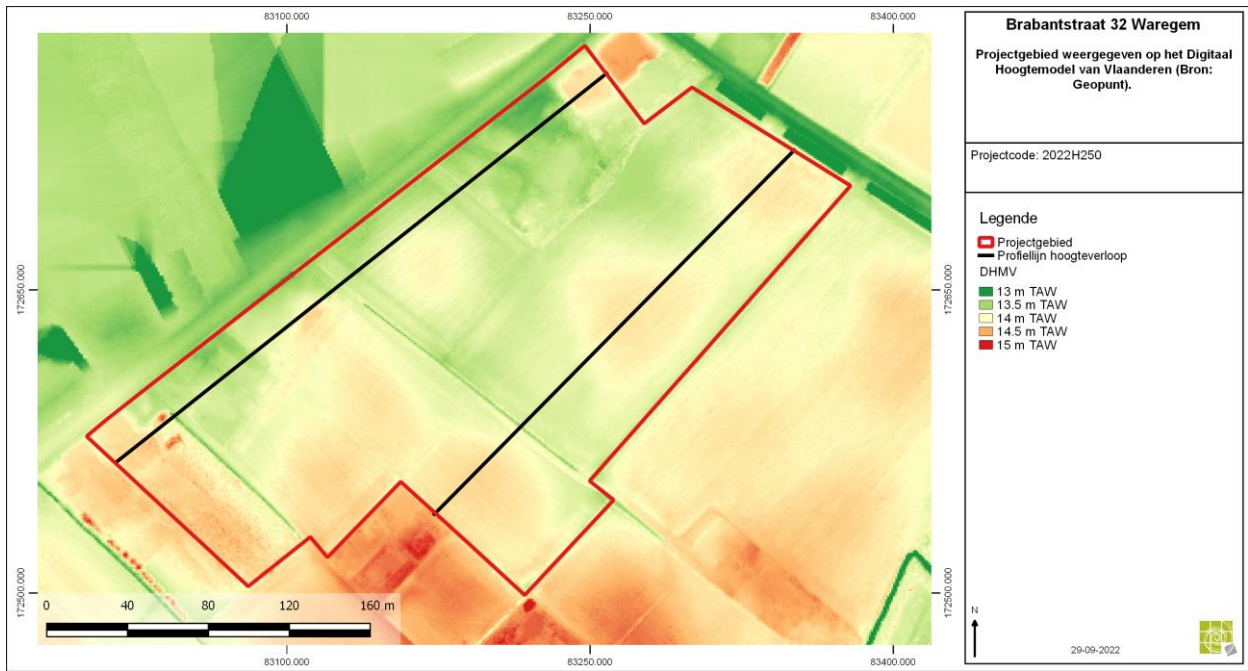

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

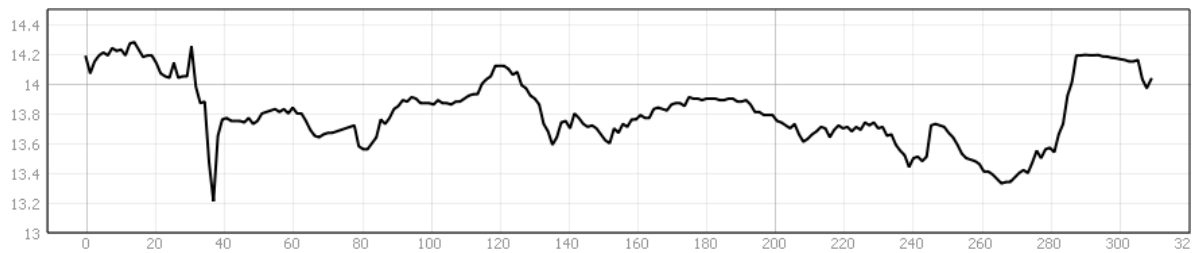

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

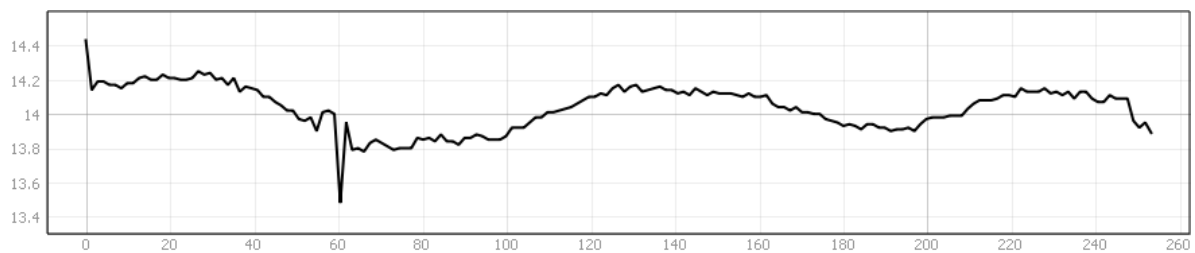

Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

Figuur 10: Hoogteverloop, ZW-NO.

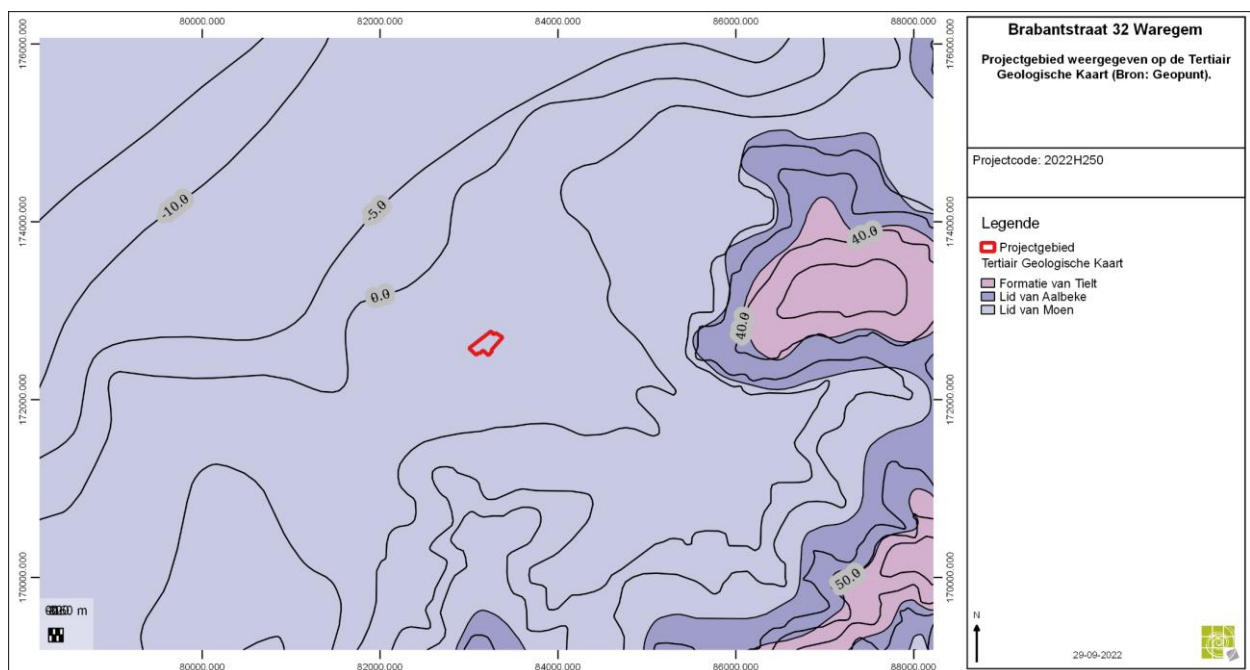

Figuur 11: Hoogteverloop, ZW-NO.

1.4.2.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het Lid van Moen (Formatie van Kortrijk). Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingmilieu). De Formatie van Kortrijk wordt ingedeeld in vier leden; van onder naar boven: het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. Het Lid van Mont-Héribu rust op de Groep van Landen.

Het Lid van Moen is afgezet tijdens een periode van zeespiegelschommelingen, wat resulteerde in een heterogeen sedimentpakket. Het is een grijze kleiige silt, waartussen intercalaties voorkomen van zand met grof glauconiet of gebroken schelpresten. Deze grove lagen zijn vermoedelijk afgezet tijdens stormperiodes (tempestieten). Naar het noorden en noordoosten toe gaat deze eenheid over naar een meer homogene kleiigere afzetting.

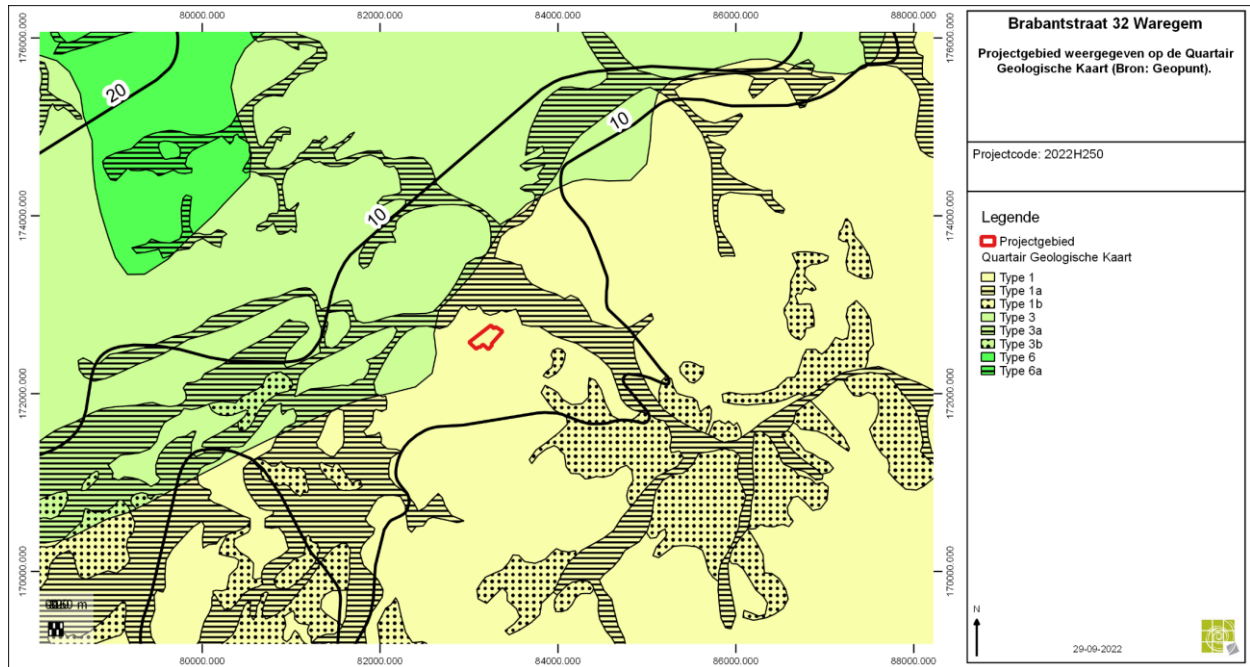

Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.2.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 1**. Dit type bestaat uit een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zand tot zandleem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen van het Quartair bevatten.

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.2.4 Bodemvormingsprocessen

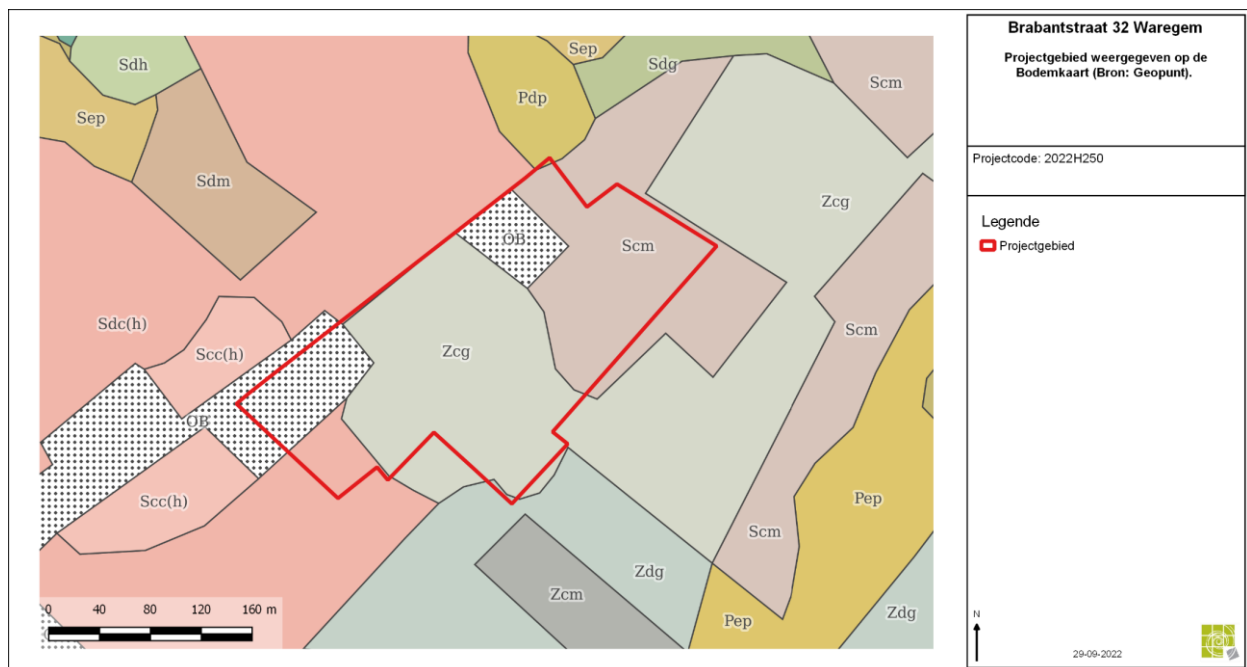
De bodem bestaat uit matig droog zand tot zandleem waarbij plaatselijk restanten van bodemontwikkeling bewaard kunnen zijn.

Het bodemtype **Zcg** is een matig droge zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B horizont. Het is een Podzol met een grijze bovengrond van wisselende diepte. Vaak vertoont de onderste B horizont een verkitting. Roestverschijnselen beginnen tussen 60 en 90 cm.

Het bodemtype **Scm** is een matig droge lemig zandbodem met dikke antropogene humus A horizont. Het is een plaggenbodem met een meer dan 60 cm dikke A horizont. Deze is donkerbruin of donkergrijs en kan vaak in twee subhorizonten verdeeld worden: een bovenste deel Ap van 25-30 cm dik met 2-2,5% humus en een onderste deel met ca. 1,2% humus. Onder de humeuze A komt een verbrokkelde Podzol B horizont voor. Roestverschijnselen beginnen tussen 60 en 90 cm.

Het bodemtype **OB** is een kunstmatig bodemtype waarbij de natuurlijke bodem sterk verstoord kan zijn door de aanwezige verharding of bebouwing. Hierdoor is het niet altijd mogelijk de natuurlijke bodem te herkennen.

Het bodemtype **Sdc(h)** is een matig natte lemig zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde of discontinue textuur B horizont. Het is een grijsbruine Podzolachtige bodem of Prepodzol. Deze bodems hebben een grijsbruin tot donker grijsbruine bouwvoor van ca. 25 cm dik. De Ap rust meestal op een bruinachtige overgangshorizont. Op 60-80 cm begint meestal de verbrokkelde textuur B die vaak sterk is aangetast. In het Prepodzolstadium heeft deze horizont ijzerconcreties. Roestverschijnselen beginnen tussen 40 en 60 cm.

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

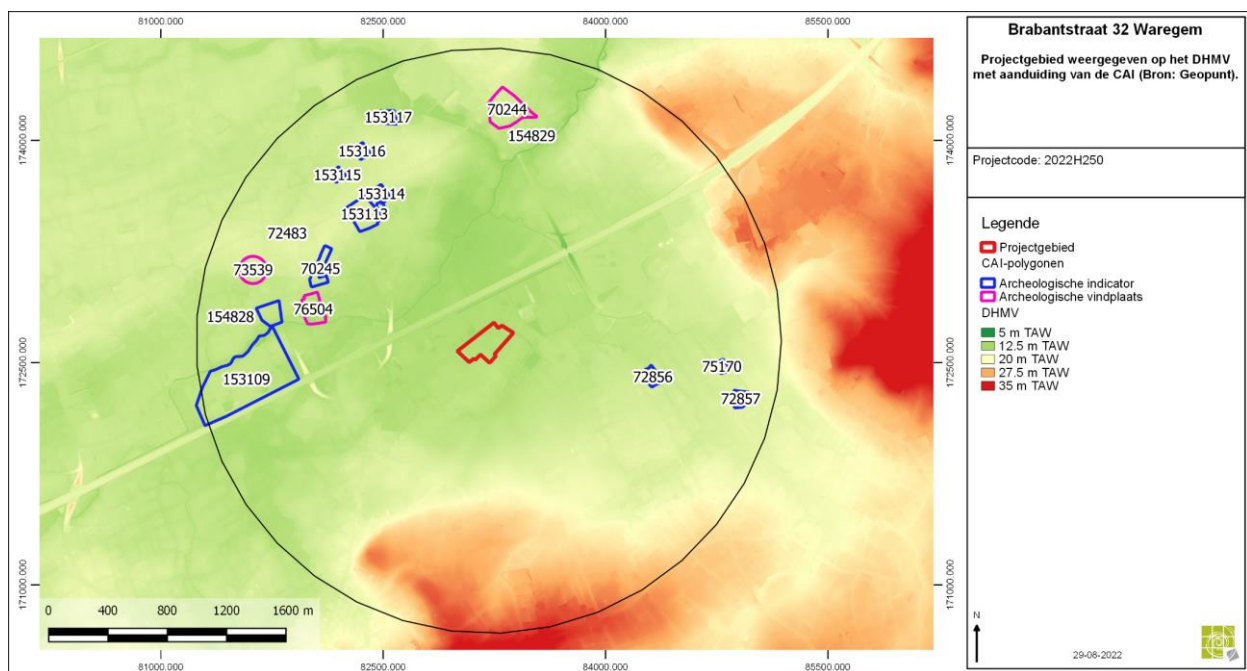
1.4.3 Historische en archeologische voorkennis

1.4.3.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

Synthese

Op het plangebied of de directe omgeving zijn geen archeologische waarden gekend. Ten westen van het onderzoeksgebied werd reeds een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd. Hierbij werd echter voornamelijk een verstoord bodemarchief waargenomen en enkele recentere sporen. Ook verder oostwaarts langs de Brabantstraat werd reeds een archeologisch onderzoek uitgevoerd. Hierbij werden indicaties voor menselijke aanwezigheid tijdens de steentijden in kaart gebracht evenals enkele sporen die in verband gebracht kunnen worden met schermutselingen tijdens WOI. Verder is bij werfcontroles en veldprospecties in de ruime omgeving materiaal uit Romeinse periode gerecupereerd. Overige gekende waarden betreffen enerzijds cartografische indicatoren van laatmiddeleeuwse sites met walgracht en anderzijds circulaire structuren die worden geïnterpreteerd als grafmonument uit de bronstijd en gekend zijn d.m.v. luchtfotografische prospectie.

Overzicht CAI-polygonen

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 2 km van het projectgebied (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

70244	Controle van werken (1976, 1978), Opgraving ; NK: 250 meter Midden-Romeinse tijd: Klein, rechthoekig houten gebouw (vermoedelijk een hoeve) met afdak – aardewerk Bron: o.a. Thoen, H., Trimpe Burger, J., 1979, Kroniek District E (West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen, Zeeland) 1975-1977, in: Helinium, 19, p. 286.
-------	--

73539	Opgraving; NK: 250 meter Late bronstijd: cirkelvormige structuur met 26 m diameter
76504	Veldprospectie (1975) Opgraving (1976) Steentijd: Enkele stukken silex die bij de opgraving van het kasteel te voorschijn kwamen: o.m. een getande schrabber. Romeinse tijd: (grijze, zachtgebakken) scherven "overall op het voormalige kasteeldomein aanwezig" Late middeleeuwen: aardewerk – versterkt kasteel – motte 18e eeuw: versterkt kasteel Bron: Despriet, Ph.,1976, Waregem: Kasteel van Nieuwenhove, in: Archeologie 1976/2, p. 89.

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

72856	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72857	Indicator cartografie; NK: 15 meter 18e eeuw: site met walgracht
75170	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: molen

Veldprospecties

70245	Veldprospectie (1976); NK: 150 meter Romeinse tijd: talrijke scherven aardewerk en dakpannen
153109	Veldprospectie (1979); NK: 15 meter Mesolithicum: lithisch materiaal Neolithicum: 3 pijlpunten Romeinse tijd: 5-tal stukken dakpannen Merovingische periode: kuil met houtskoolresten en een 15-tal scherven Late middeleeuwen: ingevoerd steengoed, lokaal reducerend gebakken blauwgrijs vaatwerk

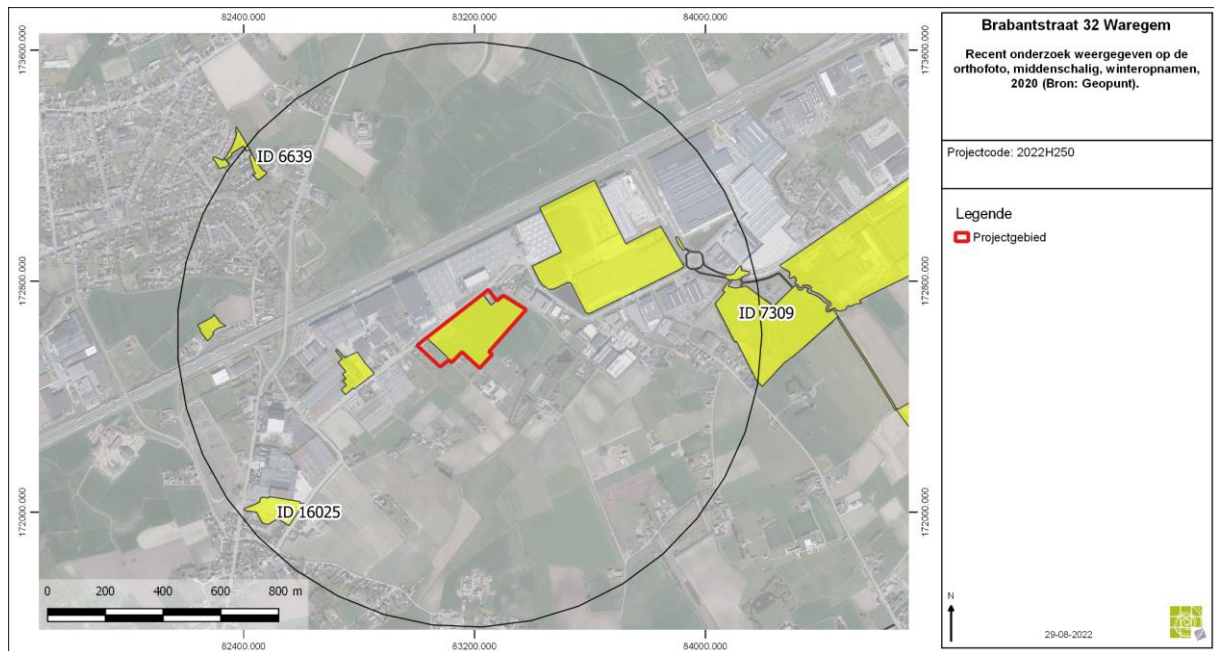

Luchtfotografie

72483	Indicator luchtfotografie; NK: 150 meter 17e eeuw: kapel
153111	Luchtfotografie; NK: 15 meter Metaaltijden: circulaire structuur
153113	Luchtfotografie; NK: 15 meter Metaaltijden: circulaire structuur
153114	Luchtfotografie; NK: 15 meter Metaaltijden: circulaire structuur
153115	Luchtfotografie; NK: 250 meter Metaaltijden: circulaire structuur
153116	Luchtfotografie; NK: 15 meter Metaaltijden: circulaire structuur
153117	Luchtfotografie; NK: 250 meter Metaaltijden: circulaire structuur
154828	Luchtfotografie; NK: 150 meter Metaaltijden: circulaire structuur
154829	Luchtfotografie; NK: 150 meter Metaaltijden: circulaire structuur
154833	Luchtfotografie; NK: 15 meter Metaaltijden: circulaire structuur

Overzicht recent onderzoek dat nog niet is opgenomen in de CAI

Figuur 16: Recent onderzoek weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).

ID 7309 – Waregem Brabantstraat – LBO, VAB, WAB & PIB

Ca. 1 km ten westen van het projectgebied werd recent archeologisch onderzoek uitgevoerd. Tijdens het archeologisch booronderzoek werden in het projectgebied meerdere, maar vrij geïsoleerde, steentijdvondsten aangetroffen. De lage densiteit aan vondsten gecombineerd met hun landschappelijke positie maken het echter vrij onwaarschijnlijk dat het hier om nederzettingsresten gaat. Mogelijks gaat het in deze om off-site fenomenen. Om zekerheid te krijgen over deze interpretatie zou verder onderzoek noodzakelijk zijn. De uitvoerder van het onderzoek was echter van mening dat een dergelijk onderzoek enkel in een strikt wetenschappelijke omgeving kan worden verantwoord. Tijdens het archeologisch proefsleuvenonderzoek werden verschillende sporen aangetroffen. Het ging onder meer om verschillend geïsoleerd gelegen kuilen, meerdere greppels en enkele sporen die gelinkt kunnen worden aan de kortstondige passage tijdens de Eerste Wereldoorlog. Het gebrek aan enige complexwaarde van de sporen wijst echter uit dat de kans op het aantreffen van een intacte archeologische site bij verder (voor-)onderzoek zeer klein is.

ID 16025 – Waregem Plasstraat – LBO & PIB

Tijdens het archeologisch sleuvenonderzoek werden geen sporen aangetroffen die ouder zijn dan de nieuwe tijd. De meeste sporen konden op de 19de-eeuwse kaarten, waaronder de Atlas der Buurtwegen uit ca.1840 worden herkend. Het gaat om sporen die gelinkt kunnen worden aan de 19de-eeuwse perceelstructuur en een 19de-eeuws wegtracé. Ook de afbraak van de bestaande 20ste eeuwse gebouwen in het begin van de 21ste eeuw lieten duidelijke verstoringen in de bodem na. Het archeologisch potentieel van het projectgebied is bijgevolg zeer beperkt. Er werden geen sporen aangetroffen die ouder zijn dan de 18de eeuw. Verder onderzoek is op basis van het proefsleuvenonderzoek is bijgevolg niet opportuun wegens het zeer beperkt tot onbestaand potentieel op verdere kenniswinst.

ID 6639 – Waregem Castorwegel – PIB

Op het terrein werden een aantal greppel- en grachtsegmenten aangetroffen. Het meest opmerkelijke was een omgrachting die tevens was aangeduid op de Ferrariskaart. Er werden geen sporen van bewoning, noch enig vondstmateriaal geregistreerd.

1.4.3.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

In de omgeving van het plangebied wijzen archeologische vondsten op menselijke aanwezigheid in de regio vanaf de steentijd. Tevens zijn er aanwijzingen voor bewoning in de Romeinse periode (zie 1.4.2.3).

De oorspronkelijk dorpskern van Waregem heeft zich ontwikkeld op de linkeroever van de Gaverbeek. De stedelijke groei is een relatief recente ontwikkeling. Gedurende de middeleeuwen is Waregem een ruraal dorp dat gekenmerkt wordt door verspreide en geïsoleerde erven en hoeves. De eerste vermelding van Waregem is als Waro-ingagheim in 826. Gedurende de middeleeuwen strekt zich over het grondgebied van Waregem een groot woud uit, namelijk het Forestum Methela, een koninklijk jachtgebied. Rond 950 wordt het woud geschonken aan de Sint-Pietersabdij. Waregem zelf bestaat in die periode voor een groot deel uit overstromingsgebied rond de Vijvebeek of tot heide gedegenereerd grondgebied. Vanaf de 1200 is het grondgebied van Waregem gelegen op het snijpunt van de kasselrij Kortrijk en de kasselrij Oudenaarde.

De godsdienstoorlogen leiden tot een algehele ontvolking van de streek in de tweede helft van de 16de eeuw. In 1586 telt Waregem 136 paarden en koeien, en slechts 33 procent van de akkers worden bezaaid. In 1784 bekomt Waregem van keizer Jozef II een octrooi voor het oprichten van een wekelijkse zaterdagmarkt voor lijnwaad, vlas, werkgaren, boter, eieren en lijnzaad. Vanaf ca. 1785 kent de linnenhandel en vlasspinnerij een grote groei in Waregem en zijn er niet minder dan 800 weefgetouwen op 900 huishoudens.

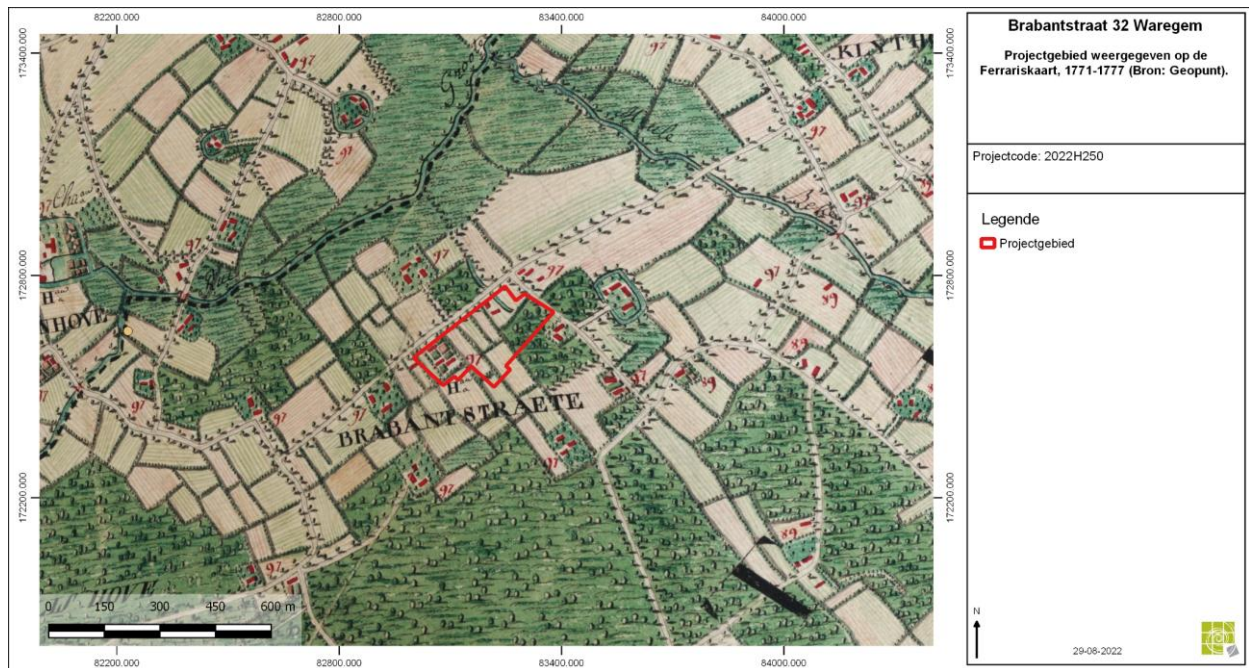
In de 19de eeuw vindt een belangrijke uitbreiding van de bestaande transportinfrastructuur plaats. Zo wordt in 1839 op Waregems grondgebied de spoorwegverbinding tussen Kortrijk en Gent aangelegd en krijgt Waregem een eerste station. Tijdens de Eerste Wereldoorlog ondervindt Waregem veel schade van de verwoestingen, vooral tijdens de bevrijding tussen 23 oktober en 3 november 1918, waartoe verschillende Amerikaanse divisies worden ingezet. Gedurende de 20ste eeuw kent het stadswefsel van Waregem een aanzienlijke uitbreiding.

1.4.3.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

De Ferrariskaart karteert het plangebied deels als akker, deels als bebost gebied. In het noordelijk en het zuidwestelijk deel van het onderzoeksterrein is bebouwing waar te nemen. In het noordelijk deel van het projectgebied situeert zich tevens een waterhoudende strook. Het verloop van de Brabantstraat is reeds duidelijk zichtbaar.

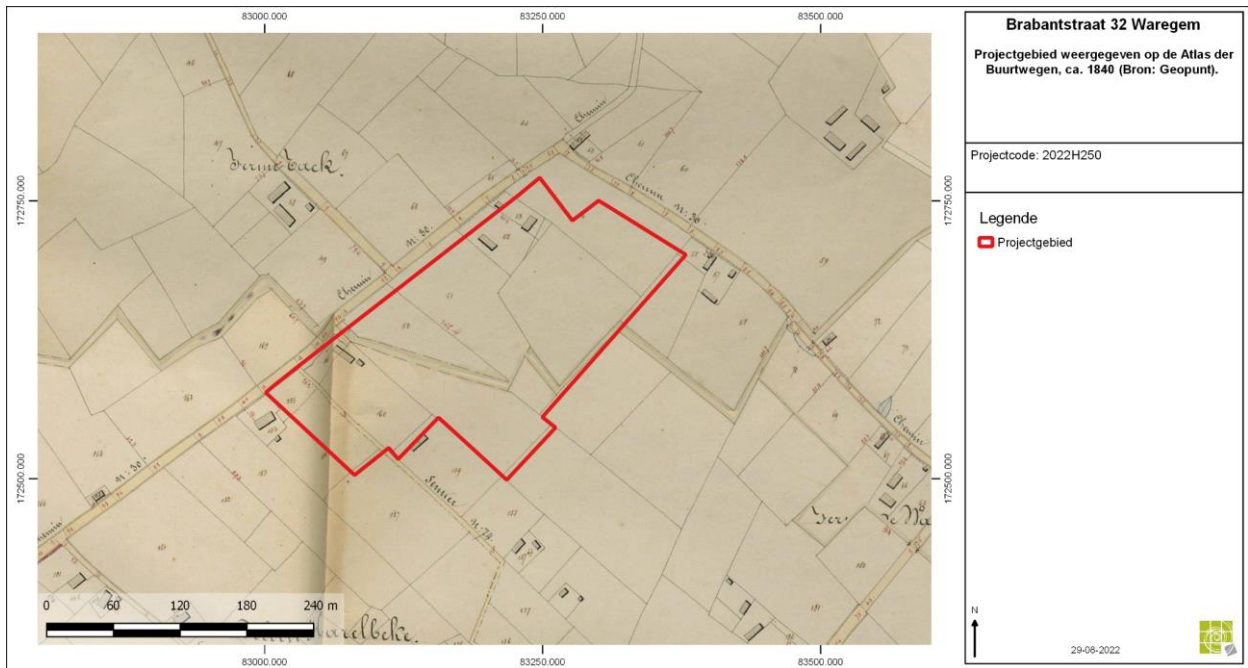
De Atlas der Buurtwegen geeft tevens bebouwing weer in het noordelijk en zuidwestelijk deel van het projectgebied. De noordelijke hoeve bestaat uit drie woningen, de zuidelijke hoeve uit een rechthoekig gebouw met bijgebouw. De Poppkaart geeft een gelijk beeld weer.

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

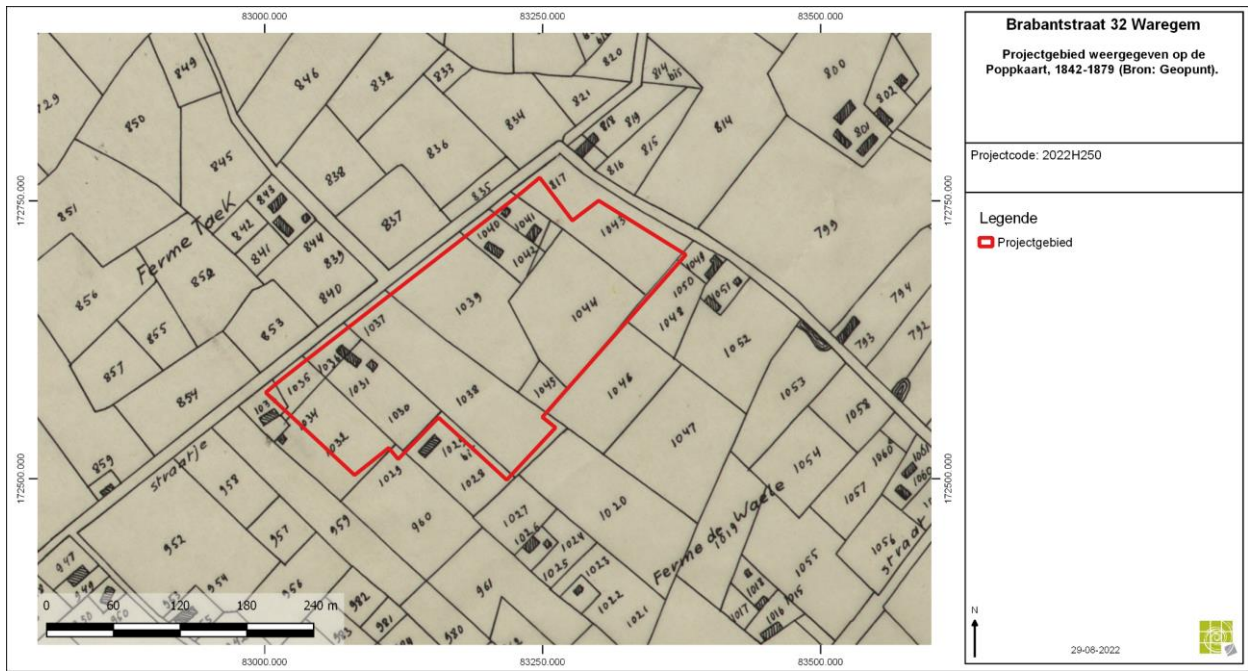

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

1.4.3.4 Huidige gebruik en verstoringen

De orthofotosequentie geeft een zekere evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied gedurende de laatste decennia. Op de oudste luchtopnames zijn ten oosten van de Pannewegel en centraal in het noorden twee hoeves waar te nemen. Deze hoeves zijn vijftal jaar geleden gesloopt. De woning in het noordelijk terreindeel is voor het eerst te zien op de luchtfoto van 1979-1990, de woning in het westelijk terreindeel is voor het eerst te zien op de luchtfoto van 2000-2003.

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalgig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalgig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de realisatie van een nieuwe commerciële infrastructuur aan de Brabantstraat te Waregem. Het plangebied is ca. 4,92 ha groot bestaat grotendeels uit akkerland. In de noordelijke hoek van het terrein bevindt zich een woning met tuin. In de westelijke hoek van het projectgebied bevinden zich meerdere gebouwen en een verharde parkeerzone. Deze aanwezige infrastructuur wordt gesloopt in het kader van de geplande ontwikkeling. **Er is in het verleden reeds een bekrachtigde archeologienota opgemaakt met ID 24718. Deze archeologienota wordt opgemaakt omwille van een wijziging van de geplande werken. Het ruime ondergrondse niveau dat oorspronkelijk werd voorzien, wordt niet uitgevoerd. Het ondergrondse niveau zal zich beperken tot een fietsenstalling.**

Landschappelijk gezien is Waregem gelegen in de zandstreek binnen de Vlaamse Vallei, op het Schelde-Leie interfluvium. Langs de oostelijke zijde van het onderzoeksgebied stroomt de Mannebeek die verder noordwaarts uitmondt in de Gaverbeek. De Quartairgeologische kaart geeft ter hoogte van het plangebied een profielopbouw weer van eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen. De bodem bestaat uit matig droog zand tot zandleem waarbij plaatselijk restanten van bodemontwikkeling bewaard kunnen zijn. Op het hoogtemodel is te zien dat zich enkele hoger gelegen zones binnen het onderzoeksgebied bevinden, vermoedelijk betreft dit ophoging in functie van drainage toen het terrein nog in gebruik was als akkerland. De locatie, op de rand van de vallei van de Gaverbeek nabij kleinere beekvalleien, moet ongetwijfeld aantrekkelijk geweest zijn voor rondtrekkende groepen jager-verzamelaars.

De cartografische bronnen geven een landelijke omgeving weer. Op de Ferrariskaart is te zien dat het onderzoeksgebied voor het grootste deel in gebruik is als akkerland. Binnen het onderzoeksgebied zijn verschillende gebouwen weergegeven. Ter hoogte van de oostelijke hoek van het onderzoeksgebied is bos weergegeven. Op het 19^e-eeuws kaartmateriaal is hierin weinig verandering op te merken. Ook binnen de sequentie luchtbeelden is pas wezenlijke verandering op te merken vanaf het luchtbeeld van 2020 waarbij aanwezige bebouwing is gesloopt.

Op het plangebied of de directe omgeving zijn geen archeologische waarden gekend. Ten westen van het onderzoeksgebied werd reeds een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd. Hierbij werd echter voornamelijk een verstoord bodemarchief waargenomen en enkele recentere sporen. Ook verder oostwaarts langs de Brabantstraat werd reeds een archeologisch onderzoek uitgevoerd. Hierbij werden indicaties voor menselijke aanwezigheid tijdens de steentijden in kaart gebracht evenals enkele sporen die in verband gebracht kunnen worden met schermutselingen tijdens WOI. Verder is bij werfcontroles en veldprospecties in de ruime omgeving materiaal uit Romeinse periode gerecupereerd. Overige gekende waarden betreffen enerzijds cartografische indicatoren van laatmiddeleeuwse sites met walgracht en anderzijds circulaire structuren die worden geïnterpreteerd als grafmonument uit de bronstijd en gekend zijn d.m.v. luchtfotografische prospectie.

Concreet kan op basis van de beschikbare gegevens ter hoogte van het onderzoeksgebied uitgegaan worden van een trefkans inzake archeologisch erfgoed. Vooralsnog is geen informatie aan het licht gekomen waardoor aangenomen kan worden dat het terrein vrij is van ondergrondse relictten. De verwachting bestaat uit zowel artefactenconcentraties als resten van bewoning, begraving of andere activiteiten in de vorm van bodemsporen. In de eerste plaats dient een landschappelijk bodemonderzoek de bodemopbouw en bewaringsomstandigheden te evalueren. Mogelijk zijn lokaal bodemhorizonten aanwezig die indicatief kunnen zijn voor betere bewaringscondities m.b.t. artefactensites. Indien dit het geval blijkt dienen deze

horizonten bemonsterd te worden in een verkennend grid. In het geval van een positieve staalname wordt dit onderzoek aangevuld met waarderende archeologische boringen en/of testvakken. Met betrekking tot erfgoed bestaand uit bodemsporen is een proefsleuvenonderzoek de meest geschikte manier om relictten in kaart te brengen en de impact van de geplande werken hierop in te schatten.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2023

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

NGI Cartesius

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

